

Šaulių sąjungos įkūrimo data laikoma 1919 m. birželio 27 d. Utenos (II) rinktinės pradžia siekia 1919 m., kai metų pradžioje buvo pradėti steigti partizanų būriai kovai su bolševikais.

Utenos skyrių (būrys neskirtas nuo rinktinės) centro valdyba patvirtino 1919 m. gruodžio 4 d.

Nuo 1920 m. pabaigos savo žygiais garsėjo Utenos būrys, kuriame gausiai dalyvavo moksleiviai.

1921 m. rugpjūčio 2 d. LŠS centro valdyba pavirtino nebe būrio, bet II rinktinės valdybą. Rinktinei vadovavo: Dirkys, Jonas Matelis (1928-1934), kap. Petras Jočys (1934), pulk. leit. Išlinskas (1935-?) pulk. leit. Petras Murnikas (?-1938), pulk. leit. Pranas Bronevičius (1938-?).

Utenos šaulių organizavimosi pradžia siekia 1919 m. Galima išskirti 1919-1923 m. periodą, kai šaulių pagrindinė veikla buvo daugiau karinė, o ne kultūrinė. Tuo metu, dėl susidariusios karinės padėties su Lenkija, vyko aktyviausias stojimas į LŠS, kaip į karinę organizaciją. Jos augimą lėmė ir tai, jog šauliai ir partizanai buvo prilyginti savanoriams kariams, kurie turėjo privilegijas lengvatinėmis sąlygomis gauti žemę. 1919-1922 m. ūkininkai sudarė Utenos šaulių būrio pagrindą. Taip pat dalyvavo valdininkai, mokytojai, mokiniai

1922 m. gruodžio mėnesį Utenos rinktinėje buvo 27 būriai su 1227 nariais, tačiau per visą nagrinėjamą laikotarpį, LCVA fondų dokumentuose randami 52 būriai, nes buvo įsteigti nauji. Utenoje, rinktinės centre, tarpukariu veikė 5 šaulių būriai: valsčiaus, miesto, moterų, moksleivių bei raitelių. Utenos raitelių šaulių būrys buvo suorganizuoti tam, kad kontroliuotų lenkų raitelių reidus į lietuvių kaimus. Utenos raitelių būriui vadovavo šaulys Vacius Smolenskas (Smalys).

Šaulių buvo ir tarp ugniagesių (vadovas – M. Lukoševičius), sportininkų (klubo vadovas – Alfonsas Dikinis).

Prie šaulių veiklos prisidėjo svarbūs visai Lietuvai asmenys: Sofija Barisaitė, Vladislovas Butvila, Pranas Čepėnas, Pranas Gineitis, P. Jočys, Anatolijus Kairys, Juozas Kanapickas, Mečislovas Kviklys, Jonas Motiejūnas-Valevičius, Petras Murnikas, Pranas Saladžius, Povilas Svilas, Rapolas Šaltenis, Teofilis Tilvytis.

Švietimo bei kultūros darbai šiuo metu atliekami dar neorganizuotai, nes rinktinė neturėjo savo susibūrimo centro, todėl rinktinės valdybos, darbą pradėjusios 1929 m., pagrindinis uždavinys

buvo rinktinės patalpų įsigijimas. Organizacijos namų būtinumą lėmė visuomenės kultūrinis progresas ir interesai. 1933 m. birželio 15 d., buvo atidaryti dideli „Šaulių namai – tautos namai“, tapę apskrities kultūros centru.

Namų statybai trūko lėšų, tačiau LŠS šalininkai prisidėjo ne tik rinkdami pinigus, bet ir pristatydami statybines medžiagas. Kraštotyrininkas A. Streikus buvo sudaręs žmonių, atvežusių akmenų, sąrašą – daugiausia buvo pristatyta po vieną vežimą akmenų, mažiau – po du arba tris. Be muziejaus „Tautos namuose“ įsikūrė rinktinės teatras, choras, skaitykla, buvo skaitomos paskaitos, koncertuojama, rengiami sanitarijos kursai. Šaulių namai tapo miesto visuomenės susibūrimo vieta, o kultūrinė veikla ypač suaktyvėjo. Iki tol miesto gyventojai laisvalaikį praleisdavo gimnazijoje ruošiamuose renginiuose, bažnyčioje, renginiuose už miesto, kuriuos organizuodavo miesto visuomeninės organizacijos. Tradicinė šaulių šventė Joninės visada sulaukdavo ypatingo gyventojų dėmesio. Vakarai vykdavo Rašėje ar Narkūnuose, kurie turi ypatingą reikšmę miesto istorijai. Narkūnai – Utenos miesto pradžia. Šauliams, kaip istorijos puoselėtojams, ši vietovė pasitarnavo jų autoriteto kėlimui.

Svarbią vietą organizacijos veikloje užėmė sporto užsiėmimai bei kariniai manevrai, ugde sveiką pilietį. Daugiausia dėmesio skiriama rinktinės žiemos sportui – slidinėjimui. Buvo rengiamos sporto šventės, kuriose dalyvaudavo šauliai, kitų organizacijų nariai bei kiti regiono gyventojai.

Informacija iš :

Baliulis A., Isokas G., Miestai ir miesteliai. Utena, Utenos krašto enciklopedija Vilnius, 2000,

Gasperaitis A, Utenos liaudies namai, UKE, Vilnius, 2000

Trimitas, 1921, 1934, nr. 36